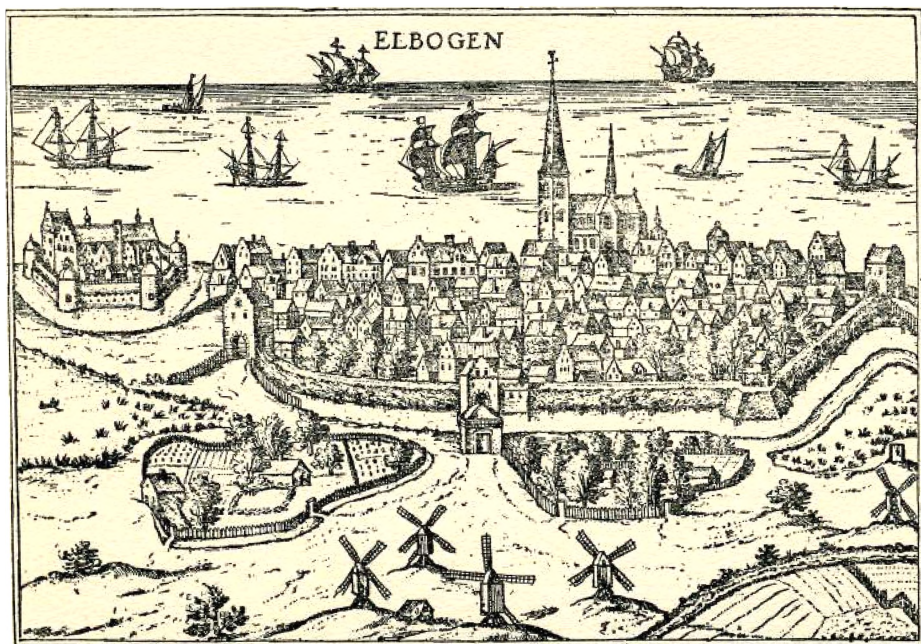

MALMÖ FORNMINNESFÖRENING
ÅRSSKRIFT 1934

NÅGRA ANTECKNINGAR OM MALMÖSLÄKTEN DRINGENBERG.

Av *ERIK PERSON.*

Myntmästaren var under medeltiden en högt betrodd ämbetsman med stort anseende. I den äldsta bevarade svenska myntordningen, Karl Knutssons kontrakt med myntmästaren Heijne van Nadelwigh år 1449, säges, att denne "skall wara quit och frij för alla tull, skatt och ålager i Rijkens stadh i Stocholm"¹. Vidare skulle han "för ingen till rätte ståå vthan för oss, och i vår franuarelse för vår hofmestare i Swerige, och hans tiener för ingen, vtann för honom". Därav framgår alltså att den svenska myntmästaren vid slutet av medeltiden hade privilegier, som icke kommo vanliga hantverkare eller ämbetsmän till del. Dessa privilegier voro emellertid ingenting för Sverige säreget. Liknande bestämmelser kännas ännu tidigare från kontinenten, så t. ex. från ett av kejsar Fredrik Barbarossa 1165 utfärdadt privilegiebrev för myntmästarna i Worms². Vad Danmark beträffar bestämmes i anställningsbrevet för myntmästaren Dines Blicher i Malmö (1513), att han skall "för ingen till rette stande vden for oss selffue"³. Vidare heter det i samma brev, att "Haffue wii och aff wor sunderlige gunst og nade vndt och tilladt och met thet wort opne breff vnde och tilladt att for:ne Dynes scall være frii for fleschatten swo lenge wor nade tiil:siiger". Vid mitten av medeltiden blev det allt vanligare att myntmästarna uppträdde såsom växlare, bankirer, i vilken egenkap de givetvis fingo ännu större anseende och framför allt inflytande. Såsom exempel därpå kan nämnas det tyska bankirhuset Fugger. Ett annat belysande exempel på en dylik myntmästares makt och värdighet lämnar Georg Galster i sin fram-

¹ W. Jesse, Quellenbuch zur Münz- und Geldgeschichte des Mittelalters. Halle 1934, Nr 298.

² W. Jesse, a. a., Nr 326.

³ P. F. Suhm, Nye Samlinger til Danmarks Historie, I. s. 129.

ställning av myntmästaren Rolaf Comhaers historia⁴. Rolaf Comhaer var myntmästare i Lüneburg och kom vid ett tillfälle i delo med rådet i Hamburg. Det gick så långt att den myndige myntmästaren 1412 förklarade Hamburg krig(!), och då han några år därefter blev gripen av hamburgarna och satt i fängelse, inskredo såväl hertig Bernhard av Braunschweig-Lüneburg som rådet i Lübeck för att få honom på fri fot.

En vanlig hantverkare var myntmästaren icke, i det han i allmänhet hade ett stort antal tjänare under sig, vilka ombesörjde myntslagningen. Det var vanligt att myntmästarebefattningarna besattes med guldsmeder, vilka såsom yrkesmän hade särskilda förutsättningar, men nödvändigt var det icke att myntmästaren var fackman. Sålunda torde den förste myntmästaren i Malmö, Hans Myndel, icke ha varit fackman⁵. Hans Myndel levererar för övrigt ett intressant exempel på en myntmästares sociala ställning. Han var nämligen adelsman, och hans släkt synes ha haft stort anseende⁶. Från Sverige kan i detta sammanhang nämnas en annan myntmästare av rang, Didrik Harstenhorst, som var gift med Gustav Vasas kusin Brita Kristiernsdotter (Vasa) och sålunda lierad med det regerande kungahuset⁷.

Det är mot bakgrunden av i det föregående framdragna omständigheter som man måste betrakta malmöborgaren Henrik Dringenbergs historia. Denne man intog i 1400-talets Malmö en ställning, som man utan överdrift kan säga vara dominerande. Knappast någon av den tidens malmöbor förekommer så ofta i handlingarna som Henrik Dringenberg.

Henrik Dringenberg nämnes första gången den 14/9 1451, då han och hans hustru Abele tillerkändes 50 mark årligen av Malmö stadsskatt, vilken rättighet de erhållit av konung Kristoffer, "såsom hans öppna brev utvisar"⁸. Tyvärr är detta brev icke bevarat, och om Dringenbergs föregående veta vi alltså ingenting. Sannolikt med rätta har man i honom sett en av dessa tyska

⁴ G. Galster, *Møntmesterslægten Comhaer*. *Moneta* 1:1, 1932, s. 21 ff.

⁵ Fr. Beckett, *Danmarks Kunst, II, Gotiken*. Köbenhavn 1926, s. 289.

⁶ *Danmarks Adels Aarbog* XXII (1905), s. 346 f.

⁷ H. Hildebrand, *Sveriges Medeltid I*, Stockholm 1894, s. 920 f.

⁸ *Repertorium Diplomaticum Regni Danici Mediaevalis* (förkortat RDRDM), 1. Række, Nr 74.

immigranter, som under medeltiden i så stor utsträckning sökte sig till Norden för att där söka sin lycka. Man har vidare antagit att han härstammar från den vestfaliska staden Dringenberg, efter vilken han skulle ha tagit sitt namn, på samma sätt som den kände tyske humanisten Ludvig Dringenberg gjorde⁹. När Dringenberg kom till Danmark veta vi som sagt icke, men av den handling, som ovan citerats, framgår att han redan så tidigt som under Kristoffer av Bayerns tid varit i landet och utan tvivel hunnit förskaffa sig ett visst anseende. Däremot ha vi knappast rätt att antaga att han bott i Malmö, ty i brevet av år 1451 kallas han uttryckligen borgare i Köpenhamn¹⁰, och fyra år senare nämnes han rådman i samma stad¹¹. Det är dock icke omöjligt att han på något sätt varit knuten till Malmö, ehuru vi f. n. icke kunna säga på vad sätt.

Sannolikt år 1455 blev Dringenberg utnämnd till myntmästare och konungens fogde i Malmö efter Hans Myndel, som vid denna tid avlidit¹². Dringenberg nämnes såsom myntmästare och fogde här första gången år 1457, då han tillsammans med borgmästare och råd dömde 8 infångade sjörövare till döden¹³.

Dringenbergs utnämning till myntmästare och fogde i Malmö var otvivelaktigt en gärd av förtroende och uppskattning. Myntverket i Malmö — inrättat något av 1440-talets första år — var vid denna tid det enda i hela Danmark. I egenskap av myntmästare skulle Dringenberg sannolikt även utöva kontroll över de skånska guldsmedernas arbete¹⁴. Såsom fogde var han

⁹ Allgemeine Deutsche Biographie, V. s. 411 f. — E. Person, Myntmästarna i Malmö 1444—1512 (Numismatisk Förenings Medlemsblad XII), s. 87, A. U. Ramsing, En københavnsk Ejendoms Historie gennem 550 Aar. Historiske Meddelelser om København 1929—30, s. 396. — I detta sammanhang må anmärkas, att den namnform *Dringelberg*, som oftast förekommer i den moderna litteraturen, icke synes ha burskap i de handlingar, vari myntmästaren Henrik Dringenberg nämnes. Formen Dringenberg förekommer f. ö. även å Dringenbergs sigill. Däremot nämnes under 1500- och 1600-talen flera medlemmar av släkten under namnet Dringelberg, vilket emellertid torde vara en förvanskning.

¹⁰ RDRDM Nr 74.

¹¹ Københavns Diplomatarium, IV, s. 131.

¹² E. Person, a. a., s. 86 f.

¹³ Registrum Ville Malmøyghe, fol. 37, Malmö Stadsarkiv.

¹⁴ Detta nämnes visserligen ingenstades, men såväl Dringenbergs före- som efterträdare hade denna befogenhet, varför det förefaller sannolikt att den även tillkom Dringenberg. Jfr C. Nyrop, Danmarks Gildes- og Lavsskraaer fra Middelalderen II, København 1901, s. 392.

konungens representant i staden, skulle tillse att rätt skipades och framför allt bevaka konungens del i uppbörd och böter. År 1458 nämnes Dringenberg även såsom innehavare av ännu ett betydelsefullt ämbete, tulluppbördsmannens¹⁵. Samtliga dessa ämbeten innehade Dringenberg till år 1491, alltså under en tidrymd av icke mindre än 35 år.

År 1458 kallar Kristian I Henrik Dringenberg "vår guldsmed"¹⁶, och därav framgår alltså att Dringenbergs ursprungliga yrke var guldsmedens. Detta är enda gången någon antydan om Dringenbergs guldsmedsverksamhet förekommer, och det är möjligt att Dringenbergs olika befattningar i konungens tjänst så tagit hans tid i anspråk, att han icke kunnat fortsätta med sitt gamla hantverk. I en post i konung Hans och drottning Kristinas räkenskapsböcker för år 1487 nämnes att konungen lånat 400 mark av Dringenberg¹⁷. Även till biskopen Johan Jepsen Ravensberg i Roskilde har Dringenberg mot pant lånat pengar, 100 renska gyllen, på rekommendation av konungen¹⁸. Av dessa sporadiska notiser skulle man möjligen kunna se en antydan om att Dringenberg bedrivit bankirverksamhet.

Att Dringenberg ej beklätt någon kommunal förtroendepost i Malmö är helt naturligt. I egenskap av konungens fogde kunde han knappast komma högre på det borgerliga samhällets tinnar. Såsom exempel på hans ställning i hemstaden skall nämnas, att han åren 1462 och 1469 representerade Malmö vid underhandlingar med hansestäderna i Köpenhamn¹⁹.

A. Thiset har antagit att Dringenberg var av adlig börd²⁰. Gentemot detta måste framhållas att någon antydan därom icke finnes i de handlingar, som nämna Dringenberg. Tvärtom kallas Dringenberg "vor elskelige Tiener", vilket närmast tyder på att han *icke* var adlig²¹. Däremot kallas lundakaniken Peder

¹⁵ RDRDM Nr 883.

¹⁶ RDRDM Nr 883.

¹⁷ Danske Magazin, 4. R. I, s. 76.

¹⁸ Danske Magazin, 4 R. II, s. 330 f.

¹⁹ Hanserecesse, V., s. 150; VI, s. 219.

²⁰ A. Thiset og R. L. Witterup, Nyt dansk Adelslexikon. Kjøbenhavn 1904, s. 68.

²¹ RDRDM Nr 74.

Dringenberg "her" och "velbyrdig"²². Detta kan möjligen bero på att Peder Dringenberg tillhörde prästeståndet och förvärvat magistertiteln. Såsom senare skall visas var han för övrigt icke släkt med myntmästaren Henrik Dringenberg i rakt nedstigande led.

Det är betecknande att de flesta till vår tid bevarade handlingar, som nämna Henrik Dringenbergs namn, utgöras av köpebrev till gårdar och tomter i Malmö, Köpenhamn och på den skånska landsbygden. Man får därav ett starkt intryck av att Dringenberg varit en efter tidens förhållanden ovanligt burgen man, som väl förstod att förvalta sitt jordiska pund. I Köpenhamn ägde Dringenberg sålunda ett stenhus, som låg i kvarteret mellan nuvarande Læderstræde och Vimmelskafte²³. Ursprungligen ägde Dringenberg icke den tomt, på vilken hans hus var byggt, men genom ett flertal affärstransaktioner lyckades han köpa den bit för bit²⁴. Sålunda köpte han 1468 en jordremsa mellan Vimmelskafte och Læderstræde av Köpenhamns stad. Återstoden tycks ursprungligen ha tillhört köpenhamnsborgaren Peder Christiensen, varefter tomten styckats och kommit i händerna på dennes svärsöner, Peder Karlsen och Hans Trittefitz. Den förre pantsatte 1471 till Dringenberg ett jordstykke vid Læderstraede, och år 1477 sålde Sitze Pedersdotter, Hans Trittefitz änka, sin del i den dringenbergska tomten. År 1485 sålde Peder Karlsen den tomt, som han tidigare pantsatt, till Dringenberg, och tre år senare sålde samma man ett återstående jordstykke vid Læderstraede. Därmed ägde Dringenberg ett försvarligt jordstykke i kvarteret mellan Læderstraede och Vimmelskafte, och det är sannolikt att en vid Vimmelskafte belägen bod, som år 1477 uppgives ha tillhört Dringenberg, varit belägen å dennes egen tomt²⁵.

En del av sina egendomar i Köpenhamn sålde Dringenberg 1497 till den bekante guldsmiden Hans Friman, som i många år bebott hans hus²⁶. Samtidigt lät han bygga ett nytt hus åt

²² Malmö dombok för år 1558, Malmö Stadsarkiv.

²³ Kjøbenhavns Diplomatarium, IV, s. 131.

²⁴ Här följes den framställning, som gives i Ramsings a. a., s. 397 f.

²⁵ Kjøbenhavns Diplomatarium, II, s. 139.

²⁶ RDRDM Nr 8388.

honom på den sålda tomten, men med förbehåll att detta hus efter Frimans och hans arvingars död åter skulle tillfalla Dringenbergska släkten.

I Malmö erhöll Dringenberg 1459 en gård ”norr om och näst intill Sanctorum Simonis et Judae kapell”, vilket har lokaliserats till sista kvarteret vid Västergatans norra sida²⁷. Givaren till denna tomt var ingen mindre än Kristian I, som i gåvobrevet hänvisar till de ”tjänster, som Henrik Dringenberg — — — oss och Danmark gjort har och göra skall så länge han lever”. Dringenberg ägde dessutom en gård, belägen i nuvarande kvarteret 32 a Jörgen Kock, samt 6 bodar vid ”Fergestrede”, vilka senare omtalas såsom hörande till det av Dringenberg instiftade kapellet vid S:t Petri kyrka²⁸.

Även på den skånska landsbygden ägde Dringenberg flera gårdar. 1494 köpte han sålunda av ärkebiskopen Jens Brostrup en gård i Hindby för ett belopp av 400 renska gyllen²⁹, och året därpå köpte han av Hille Henriksdotter på Månstorp en gård i Fjärdingslöv³⁰. Ett kungligt brev av år 1531 nämner dessutom 3 gårdar i Klagstorp och 2 i Lockarp, vilka samtliga synas ha tillhört Dringenberg³¹.

Det förnämsta vittnesbördet om Henrik Dringenbergs rikedomar utgjorde dock det av honom instiftade kapellet vid S:t Petri kyrka i Malmö. Detta kapell, som år 1558 benämnes Heliga tre konungars kapell³², låg bakom kyrkans kor och utgjorde sannolikt en av kyrkans ståtligaste tillbyggnader. Man brukar datera dess tillkomst till omkring 1460³³, men några som helst fakta för denna tidsbestämning torde knappast finnas. Det nämnes första gången 1479³⁴, och närmare torde det icke vara möjligt

²⁷ RDRDM Nr 1041. Denna handling har förut avtryckts i (Dansk) Historisk Tidsskrift, I. R. IV, s. 551, med det felaktiga årtalet 1456. Originalet i Malmö Stadsarkiv.

²⁸ S:t Petri kyrkas räkenskaper 1533. Malmö stadsarkiv.

²⁹ RDRDM Nr 7730.

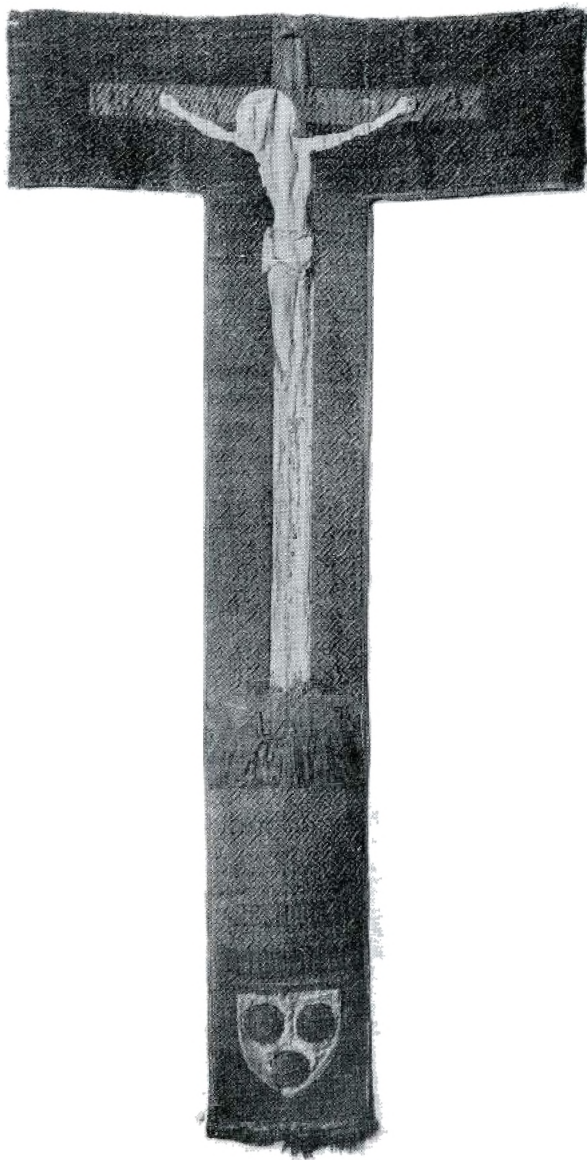
³⁰ RDRDM Nr 7982.

³¹ Kong Frederik den Førstes danske Registranter. Kjøbenhavn 1879, s. 320.

³² Malmö dombok för år 1558, Malmö Stadsarkiv. Konstnären Einar Bager har välvilligt fäst min uppmärksamhet vid denna uppgift.

³³ A. U. Isberg s:or och j:or samt deras eftersägare.

³⁴ A. U. Isberg, Malmö stads 600-årsjubileum. Malmö 1919, s. 115. Tyvärr har förf. ej angivit källan till denna uppgift, varför saken ej kunnat kontrolleras.

"Senmedeltida mässhakekors i S:t Petri kyrka, Malmö. Broderi och applikation på fint, vitt lärft. Guldgrund, mönstrad med röda bindtrådar. Kors av gulbrunt silke med nätartade bindningar i ett slags läggsöm. Kristusbild i applicerat vitt lärft med konturlinjer i silkesbroderi. Ländklädet helt broderat i kluven kedjesöm. Endast vänstra handen och ländklädet bevarat. Spår av guld, grönt och något rött silke i läggsöm. Nedtill otydlig minuskelinskrift: heinrich dringenberch. Under vapen i applicerat broderi: på röd botten tre gyllene rosetter." (S:t Petri kyrkas inventarium 1933, D:2.)

att datera dess grundläggning. Till kapellet hörde i början av 1500-talet det dringenbergska huset i kvarteret Jörgen Kock, en annan gård vid Västergatans förlängning väster om nuv. Slottsgatan samt 6 bodar vid Fergestrede. Huruvida dessa egendomar tillagts kapellet redan vid instiftandet, såsom man tidigare antagit, får dock anses tvivelaktigt. Mera naturligt förefaller det att sätta dessa donationer i förbindelse med testamenteriska bestämmelser vid Dringenbergs död. I samband med kapellet torde man även kunna sätta de rester av en gång säkerligen praktfull mässhake från slutet av medeltiden, som ännu finnes i S:t Petri kyrka och bär inskriptionen "heinrich dringenberch" samt Dringenbergs vapen — en sköld med tre kronor —, vilket är välkänt från hans sigill^{34a}.

Henrik Dringenberg var vid sin död en säkerligen mycket gammal man. Han levde sannolikt ännu den 7 juni 1500³⁵, men den 22/2 1501 tycks han ha avlidit. Då skänkte nämligen sonen Johan sitt hus i Köpenhamn till det av fadern instiftade kapellet i Malmö³⁶. Av brevet framgår tydligt att Johans båda föräldrar då voro döda, och det ligger nära till hands att sätta kapelldonationen i samband med faderns nyss inträffade död.

Myntmästaren Henrik Dringenberg efterlämnade vid sin död sonen Johan, som var kyrkoherde i S:t Petri kyrka, samt dottern Dorotea, som var gift två gånger, första gången med Jep Jensen och andra gången med Axel Tellefsen, borgare i Malmö, vilka hon båda överlevde³⁷. Såväl Johan som Dorotea levde ännu 1511³⁸, men i ärkebiskop Birgers fundats, vilken utfädades år 1519, nämnas båda som döda³⁹. Dorotea Dringenberg hade skänkt en gård i Hindby till Lunds domkyrka "för Henrik Dringenbergs, som myntmästare var i Malmö, själ, och för hans

^{34a} Jag tackar fröken Gunhild Ekström för beskrivningen av detta mässhakekors (se föreg. sida).

³⁵ L. Weibull. Malmö stads urkundsbok I, Nr XXIV. Att Dringenberg levde då framgår dock icke tydligt av brevet. I varje fall levde han den 4/5 1497 (RDRDM 8388).

³⁶ Kjøbenhavns Diplomatarium, II, s. 176.

³⁷ A. U. Isberg, a. a., s. 113, jämförd med Suhm, Samlinger till den danske Historie, I: III, s. 24.

³⁸ Kjøbenhavns Diplomatarium IV, Nr 566.

³⁹ Suhm, Samlinger till den danske Historie, I: II, s. 24.

kära sons och dotters själar, som äro mästern Johan Dringenberg, kyrkoherde i Malmö och kanik i Lund var, och för hustru Doroteas, Axel Tellefsens efterleverska, själ”.

Förutom dessa barn förekomma i litteraturen uppgifter å två andra söner, Hans och Henrik⁴⁰. En anteckning i Malmö dombok år 1522 omtalar emellertid en arvstvist å Malmö rådhus, varav framgår att denna uppgift icke kan vara riktig. Fredagen efter S:t Valentins dag år 1522 uppkom nämligen på Malmö rådhus” beskeden swend unge henrick dringelberg, nw tienendes i kjøpnehaffn” och sade sig hava erfarit, att borgaren Henrik Dringenberg i Malmö förklarar sig vara den gamle myntmästaren Henrik Dringenbergs närmaste arvinge här i landet. Gentemot detta påstod ”unge” Henrik Dringenberg att han vore lika nära släkt med myntmästaren som sin namne, borgaren i Malmö, och därför hade lika stora anspråk på den ”gord”, som brodern Staffan Dringenberg och borgaren Henrik Dringenberg gingo till rätta om. Han överlämnade så till brodern Staffan fullmakt att föra sin talan mot Henrik Dringenberg, ”om behoff gjøres”. Hur saken sedermera utvecklats sig framgår icke av handlingar i Malmö stadsarkiv. Dock framgår tydligt att varken de båda Henrikarna Dringenberg eller Staffan Dringenberg kunna vara söner till myntmästaren. A. U. Ramsing har antagit att Staffan Dringenberg och borgaren Henrik Dringenberg varit söner till Dorotea Dringenberg⁴¹. Något stöd för denna uppgift finnes icke. Ej heller veta vi vilken ”gord” processen gällde; möjligen kan man dock sätta den i sammanhang med de egendomar, som 1537 lågo till det dringenbergska kapellet och hades i ”forsuar” av ”mester Staffen”⁴².

Sigill med Dringenbergs släktvapen från brev av 28/9 1885 i Riksarkivet, Stockholm (A. Thiset, Danske adelige Sigiller fra det XV. XVI. og XVII. Aarhundrede. Kjøbenhavn 1905, Tavle 56 F XLIII 1). Inskrift: s Hinrich dringelberg. Klichén välvilligt utlånad av Numismatisk Forening, Köpenhamn.

⁴⁰ Isberg, a. a., s. 113; Fr. Beckett, a. a. s. 289; P. Hauberg, Danmarks Møntvæsen 1377—1481, s. 188; C. T. Jørgensen, Beskrivelse av danske Mønter, 1448—1888, København 1889, s. 22 f.

⁴¹ Ramsing, a. a., s. 400 f.

⁴² S:t Petri kyrkas räkenskaper 1537, Malmö Stadsarkiv.

På vad sätt de båda yngre Henrikarna Dringenberg voro släkt med myntmästaren är ovisst. De fragmentariska uppgifter, som stå oss till buds, tillåta icke ett rekonstruerande av stamtavlan i denna punkt. Dock bör kanske anmärkas, att en person vid namn Willom Dringherigh 1494 nämnes såsom medlem av Guds Legemslav i Aalborg⁴³. Omkring 30 år senare nämnes i samma gille en Hermen Dringelberigh⁴⁴. Egendomligt nog förefaller det även att en tvist om arvet efter myntmästaren Henrik Dringenberg kunnat uppstå så långt efter dennes död. Huru därmed förhåller sig kan f. n. icke avgöras, men möjligt är ju, att det rör sig om arvet efter någon av hans för oss okända efterkommande.

Malmöborgaren Henrik Dringenberg synes i motsats till sin store namne ha tillhört de stilla i landen. Den bevarade aktlitteraturen från 1500-talets Malmö nämner hans namn endast tillfälligtvis. Sålunda var han med bland dem, som 1524 underskrevo hyllningsbrevet till Fredrik I^{44a}. Hans hustru hette Kristine och begravdes i dringenbergska kapellet 1558⁴⁵, som under de närmast följande åren utan vederlag upplåtes såsom gravkammare till dringenbergska släkten. Staffan Dringenberg nämnes såsom magister och påvlig notarie⁴⁶ och synes ha haft överinseendet över dringenbergska kapellets donationsgods⁴⁷. En son till Henrik Dringenberg var Peder Dringenberg, vilken 1531 inskrevs såsom studerande vid Leipzigs universitet⁴⁸. Han nämnes 1537 såsom borgare i Köpenhamn men ägde även en gård och en tomt i Malmö, såsom framgår av en anteckning i Malmö dombok för år 1558⁴⁹. Peder Dringenberg var kanik i Lund och synes även på något sätt ha varit knuten till de kungliga ämbetsverken. Hans hustru hette Helle och nämnes 1551 såsom skyldig till några ärekränkande ord, som hon skulle ha yttrat om en borgaränka i Köpenhamn⁵⁰. Peder Dringenberg var kanik i Lund

⁴³ Nyrop, a. a. I, s. 677.

⁴⁴ Nyrop, a. a. I, s. 706.

^{44a} Malmö dombok 1524, Malmö Stadsarkiv.

⁴⁵ S:t Petri kyrkas räkenskaper 1558. Malmö Stadsarkiv.

⁴⁶ Acta pontificum Danica. Nr 5073.

⁴⁷ S:t Petri kyrkas räkenskaper 1537. Malmö Stadsarkiv.

⁴⁸ Kirkehistoriske Samlinger II: 2, s. 512.

⁴⁹ Malmö Stadsarkiv.

⁵⁰ Kancelliets Brevbøger 1551, 22/10, s. 88.

Peder Dringenbergs gravsten i Lunds domkyrka (E. Wrangel, *Konstverk i Lunds domkyrka*, Lund 1923. pl. XXXIII). Klichén
vållvilligt utlånad av Lunds universitets historiska museum.

och blev efter sin död den 26 januari 1564 begravnen i Lunds domkyrka⁵¹. Han efterlämnade två barn, sonen Henrik och en dotter, som var gift med köpenhamnsborgaren Jacob Truelsen⁵². En annan son var kanske även mjölnaren Niels Dringenberg, vars namn vid flera tillfällen förekommer under 1500-talets andra hälft. Niels Dringenbergs familj synes enligt anteckningar i S:t Petri kyrkas räkenskaper ha hemsökts av stora olyckor. År 1581 dogo såväl Dringenbergs hustru som en son och en dotter till honom⁵³. År 1585 dog ännu ett barn till Niels Dringenberg och 1593 dog han själv. Han efterlämnade då änkan Kristine, varav synes att han enligt tidens sed gift om sig⁵⁴. Sannolikt en syster till Peder Dringenberg var Dorotea Dringenberg, som blev gift med ärkedjåknen Baltser Jacobsen⁵⁵.

Peder Dringenbergs son Henrik Dringenberg erhö11 1585 för1äningsbrev på S:t Johannes evangelistens altare i Lunds domkyrka och synes ha uppburit inkomsterna därav till sin död^{55a}. Han synes ha levat i ganska små omständigheter. En notis i Malmö dombok för år 1598 omtalar sålunda att han den 18 oktober d. å. blev stäm1d av Ove Ugerup, emedan han icke kunde förmås att betala tre års hyra, 48 daler, för vilket belopp han satt en "hafue" i pant⁵⁶. Saken blev ordnad så att borgmästarna Rasmus Ludvigsen och Jacob Fechtel "formiddelst Hendricks flitige bøn" gingo i borgen för att beloppet skulle betalas till S:t Michels dag 1599.

Henrik Dringenberg var gift två gånger, andra gången med Maren Baltzersdotter, och hade tre kända barn, sonen Baltzar

⁵¹ Gravstenen finnes ännu i Lunds domkyrka. Se J. Corylander, Berättelse om Lunds domkyrka, Lund 1884, s. 157 f.; G. Sommelius, De templo cathedrali Lundensi, Lund 1745, s. 143; E. Wrangel, Konstverk i Lunds domkyrka, Lund 1923, pl. XXXIII. Gravskriften lyder: HER LIGGIER BE/GRAVEN ERLIG/OCH WELBIRDIG/ MAND PEDER DR/ INGENBERG CA/NIK VDI LVND/SOM DØDE DEN/ XXVI JANVARIIO ANO MD/LXIII.

⁵² Ramsing, a. a., s. 401.

⁵³ S:t Petri kyrkas räkenskaper. Malmö Stadsarkiv.

⁵⁴ Bouppteckning i Malmö Stadsarkiv.

⁵⁵ S. Schartau, Malmö högre allmänna läroverk under den danska tiden. Malmö 1929, s. 49.

^{55a} Kancelliets Brevbøger 1585, s. 256, 1612 s. 505.

⁵⁶ Malmö dombok 1598. Malmö Stadsarkiv.

samt döttrarna Ingeborg och Dorotea⁵⁷. Henrik Dringenbergs första hustru dog 1589⁵⁸; ett till namnet okänt barn dog 1605⁵⁹. Själv dog Henrik Dringenberg 1612 och blev begravnen i Dringenbergska kapellet⁶⁰. Då han vid begravningen hade knutsklockan fri, torde han med all säkerhet ha varit Knutsbroder. Marine Dringenberg överlevde ännu i många år sin man. År 1622 nämnes hon i sammanhang med en tvist med Hans Tausen om en fordran, som hon hade på en död "hörare" vid latinskolan⁶¹. Från och med 1624 uppbär hon årligen av kyrkan ett belopp av 8 daler "til hielp til sin husleye, formedelst nogle gott folckis Venlig Begering aff Kiøbenhaffn, Saavell som for hindis S. Hossbondis och for federis skyld, deris bevist godt til kircken"⁶². Detta understöd utgick sista gången 1631, var- efter det är antagligt att Marine Dringenberg avlidit.

Henrik Dringenbergs dotter Ingeborg var gift med kyrkoherden i Køge, Oluf Bentsen, och dog omkring 1633⁶³. Hon hade med honom tre barn, Bent, Helle och Bodil. Hon ligger begravnen i Køge kyrka.

Henrik Dringenberg var den siste kände medlemmen av malmögrenen av släkten Dringenberg. Sonen Baltzar nämnes ingenstädes, och vi veta sålunda icke, om han varit boende i Malmö. Några andra medlemmar av släkten Dringenberg näm- nas emellertid på andra orter, utan att det lyckats mig att utröna på vad sätt de äro släkt med Dringenbergarna i Malmö. Sålunda nämnes i Norge en Hans Dringenberg, som 1546 blev fogde och tillsyningsman på Bradsbergs bergverk⁶⁴. Där kunde han

⁵⁷ Bouppteckning 1613 i Malmö Stadsarkiv.

⁵⁸ S:t Petri kyrkas räkenskaper 1589. Malmö Stadsarkiv.

⁵⁹ S:t Petri kyrkas räkenskaper 1605. Malmö Stadsarkiv.

⁶⁰ S:t Petri kyrkas räkenskaper 1612. Malmö Stadsarkiv.

⁶¹ Danske Magazin 5. R., V, s. 50.

⁶² S:t Petri kyrkas räkenskaper 1624. Malmö Stadsarkiv.

⁶³ A. Petersen, Grafskrifter og Inskriptioner i Kjøge Kirke. Personalhisto- risk Tidsskrift II, s. 312, Nr 28. Gravskriften lyder: Her ligger begravnen hæderlig oc gudfryctig Qvinde Ingeborg Hendrichsdatter, barnefød i Malmø af hæderlig Hendrich Dringelberg och Maren Baltzarsdatter. Lefde udi Ecteskab med Mester Oluf Bentsøn udi 5 Aar. Aflede sammen trende Børn. Døde udi sit femhte och tivende Aar.

⁶⁴ Danske Magazin 4. R. I, s. 209—210. Norske Rigs-Registranter I, s. 85 (Teg- nelser over alle Lande).

emellertid icke hålla sig kvar så länge. Redan 1552 omtalas att han står i beredskap att resa ur landet, varför Eske Bille på Bergenhus fick tillsägelse att ta löfte av honom att först göra räkenskap för sina intäkter och utgifter för den tid han varit fogde på Bradsberg⁶⁵. Någon räkenskap från Hans Dringenbergs sida tycks dock ej ha kommit till stånd, och året därpå är konungen nödsakad att utfärda ett lejdebrev för Hans Dringenberg, vilken icke vågar (!) begiva sig till kungen med sin räkenskap; han skulle obehindrat få vända tillbaka igen, även om han icke förmådde göra räkenskap⁶⁶. Här var det alltså fråga om en ren förskingringshistoria.

En kapten Hendrik von Dringenberg antogs före 1610 till hövitsman och förde under kalmarkriget ett kompani i Gert Rantzaus regemente. Han nämnes såsom död 1622 och hade en son, Herman von Dringenberg, som enligt kungl. befallning skulle upptagas i Sorö skola, "när där blir en plats ledig"^{66a}.

Slutligen må nämnas en borgare i Antwerpen, Christoffer Drengenberg, vilken nämnes 1548⁶⁷, utan att man dock vet, huruvida han har något att göra med de danska Dringenbergarna.

Vad det Dringenbergska kapellet angår tycks detta under 1600- och 1700-talen ha fått allt mer förfalla. Sedan 1500-talet hade det fått tjänstgöra såsom förvaringsrum för kyrkans bibliotek, vilket vid Karl von Linnés besök där 1749 omfattade icke mindre än 47 volymer⁶⁸. 1780 var kapellet så förfallet, att kyrkoherden d:r Munthe blev nödsakad att taga böckerna hem till sig, för att de ej skulle förstöras⁶⁹. För år 1790 finnes en uppgift om att man då måst flytta det nya orgelverket, som tydligen provisoriskt förvarats i Dringenbergska kapellet, "emedan thet

⁶⁵ Kancelliets Brevbøger 1551, s. 19.

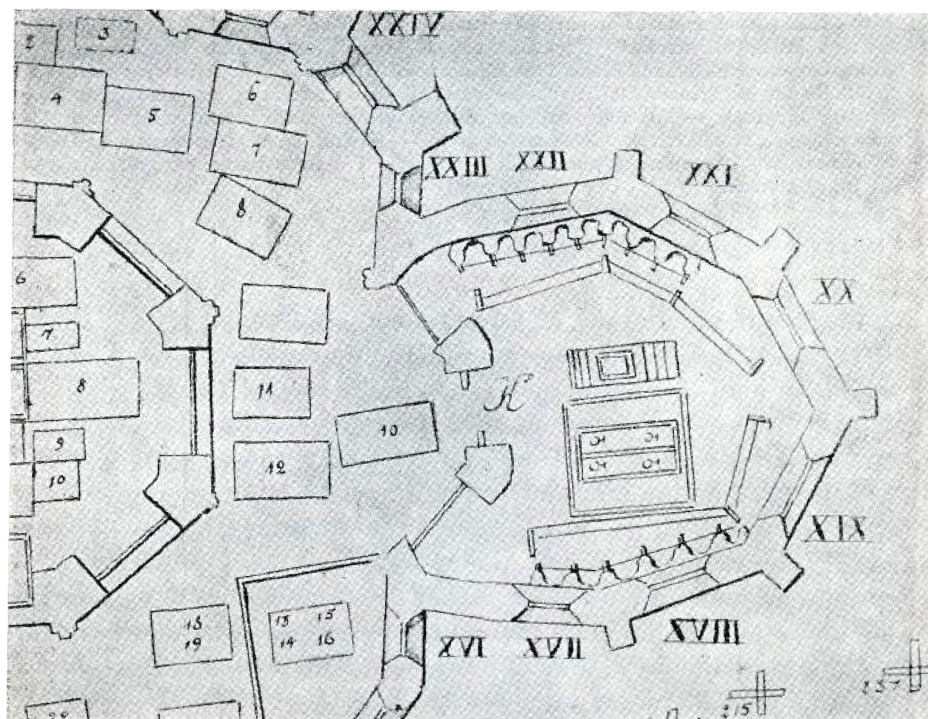
⁶⁶ Kancelliets Brevbøger 1552, s. 167 f.

^{66a} Axel Larsen, *Kalmarkrigen*, Köpenhamn 1889, s. 15; Kancelliets Brevbøger 1612, s. 553, 1622 s. 498.

⁶⁷ W. Møllerup, *Bille-Ættens Historie I*, Kjøbenhavn 1893, s. 756.

⁶⁸ Carolus Linnaeus, *Skånska Resa*, 1751, s. 181. Detta antal har sedermera minskats till 41 såsom framgår av J. H. Lidéns dagboksanteckningar om Blekinge och Skåne år 1768 (*Historisk Tidskrift för Skåneland I*, Lund 1903, s. 293), vilken uppgift styrkes av Petrikyrkans inventarier i Malmö Stadsarkiv. Böckerna förvaras nu å Malmö museum.

⁶⁹ S:t Petri kyrkas inventarium 1780. Malmö Stadsarkiv.

Plan över Dringenbergska kapellet år 1747. Klichén välvilligt utlånad av Malmö högre allmänna läroverk.

för Regn och Snö ther icke kunde ligga⁷⁰. Slutligen beslöts 1792 att kapellet skulle rivas, vilket även skedde⁷¹.

Gravstället i kapellet, vilket ursprungligen innehades av dringenbergska släkten, förvärvades 1696 av Giert Frankesen⁷², som var gift med Anna Börjesdotter, en syster till den bekante malmöborgaren Håkan Börjesson Bager⁷³. Därefter övergick gravstället i släkten Bagers ägo.

⁷⁰ S:t Petri kyrkas räkenskaper 1790. Malmö Stadsarkiv.

⁷¹ Isberg, a. a., s. 117 ff. Det är min förhoppning att senare i en särskild uppsats bli i tillfälle att närmare redogöra för kapellets historia.

⁷² Inneliggande handlingar till Magistratens och Rådstufvurättens dombok 1702. Konstnären Einar Bager har fört min uppmärksamhet på denna uppgift.

⁷³ Th. Wählin. Malmö S:t Petri kyrka. Malmö 1919. s. 77.

Föregångare till denna uppsats äro en uppsats om Myntmästarna i Malmö 1444—1512 i Numismatisk Förenings Medlemsblad XII (København 1930), s. 84—90, samt en artikel i Sydsvenska Dagbladet den 12/11 1933 om Henrik Dringenberg, en storborgare i 1400-talets Malmö. Sedan dessa båda artiklar skrevos har jag varit i tillfälle att gå igenom ett betydande material, som i väsentlig grad korrigerat tidigare uppgifter. — Till alla dem, som bistått mig med råd och upplysningar vid hopsamlandet av materialet till denna uppsats — särskilt då stadsarkivarien Leif Ljungberg och konstnären Einar Bager — ber jag i detta sammanhang få rikta ett hjärtligt tack.